

कामाच्या ठिकाणी महिलांचा लैंगिक छळ
(प्रतिबंध, प्रतिबंध आणि निवारण) अधिनियम, 2013

विभागांची व्यवस्था

धडा I

प्राथमिक

विभाग 1.

- लहान शीर्षक, विस्तार आणि प्रारंभ.
- व्याख्या.
- लैंगिक छळ प्रतिबंध.

प्रकरण दुसरा

अंतर्गत तक्रारी समितीची रचना

- अंतर्गत तक्रार समितीची रचना.

प्रकरण तिसरा

स्थानिक तक्रारी समितीची रचना

- जिल्हा अधिकाऱ्याची अधिसूचना.
- स्थानिक तक्रार समितीची रचना आणि अधिकार क्षेत्र.
- स्थानिक तक्रार समितीची रचना कालावधी आणि इतर अटी व शर्ती.
- अनुदान आणि लेखापरीक्षण.

प्रकरण IV

तक्रार

- लैंगिक छळाची तक्रार.
- सलोखा.
- तक्रारीची चौकशी.

प्रकरण V

तक्रारीची चौकशी

- चौकशी प्रलंबित असताना कारवाई.
- चौकशी अहवाल.
- खोटी किंवा दुर्भविनापूर्ण तक्रार आणि खोट्या पुराव्यासाठी शिक्षा.
- नुकसान भरपाईचे निर्धारण.
- तक्रार आणि चौकशी कार्यवाहीचे प्रकाशन किंवा ज्ञात सामग्री तयार करण्यास मनाई.
- तक्रार आणि चौकशी कार्यवाहीचे प्रकाशन किंवा ज्ञात सामग्री बनविल्याबद्दल दंड.
- अपील.

प्रकरण सहावा
नियोक्त्याची कर्तव्ये

विभाग

19. नियोक्त्याची कर्तव्ये.

प्रकरण सातवा
जिल्हा अधिकाऱ्याची कर्तव्ये आणि अधिकार

20. जिल्हा अधिकाऱ्याची कर्तव्ये आणि अधिकार.

अध्याय आठवा
विविध

21. वार्षिक अहवाल सादर करणारी समिती.
22. वार्षिक अहवालात माहिती समाविष्ट करण्यासाठी नियोक्ता.
23. अंमलबजावणीवर लक्ष ठेवण्यासाठी आणि डेटा राखण्यासाठी योग्य सरकार.
24. कायद्याच्या प्रचारासाठी उपाययोजना करण्यासाठी योग्य सरकार.
25. माहिती आणि रेकॉर्डची तपासणी करण्यासाठी कॉल करण्याचा अधिकार.
26. कायद्याच्या तरतुदींचे पालन न केल्याबद्दल दंड.
27. न्यायालयांद्वारे गुन्हाची दखल.
28. इतर कोणत्याही कायद्याचा अवमान करू नका.
29. नियम बनविण्याचा योग्य सरकारचा अधिकार.
30. अडचणी दूर करण्याची शक्ती.

कामाच्या ठिकाणी महिलांचा लैंगिक छळ
(प्रतिबंध, प्रतिबंध आणि निवारण) अधिनियम, 2013

कायदा क्र. 2013 च्या 14

[२२ एप्रिल २०१३.]

कामाच्या ठिकाणी महिलांच्या लैंगिक छळापासून संरक्षण प्रदान करण्यासाठी आणि लैंगिक छळाच्या तक्रारींचे प्रतिबंध आणि निवारण आणि त्याच्याशी संबंधित किंवा आनुषंगिक बाबींसाठी एक कायदा.

लैंगिक छळामुळे भारतीय राज्यघटनेच्या कलम 14 आणि 15 अन्वये समानतेच्या स्त्रीच्या मूलभूत अधिकारांचे उल्लंघन होते आणि घटनेच्या अनुच्छेद 21 अन्वये तिच्या जगण्याचा आणि सन्मानाने जगण्याचा अधिकार आणि कोणताही व्यवसाय करण्याचा किंवा बाळगण्याचा अधिकार यांचे उल्लंघन होते. कोणत्याही व्यवसाय, व्यापार किंवा व्यवसायात लैंगिक छळापासून मुक्त सुरक्षित वातावरणाचा अधिकार समाविष्ट आहे;

आणि जेव्हा लैंगिक छळापासून संरक्षण आणि सन्मानाने काम करण्याचा अधिकार हे आंतरराष्ट्रीय अधिवेशने आणि महिलांविरुद्धच्या सर्व प्रकारच्या भेदभाव निर्मूलनाच्या अधिवेशनासारख्या साधनांद्वारे सार्वत्रिक मान्यताप्राप्त मानवी हक्क आहेत, ज्याला 25 जून 1993 रोजी मान्यता देण्यात आली आहे. भारत सरकार;

आणि कामाच्या ठिकाणी होणाऱ्या लैंगिक छळापासून महिलांच्या संरक्षणासाठी उक्त कन्व्हेन्शन लागू करण्यासाठी तरतूद करणे हितावह आहे.

भारतीय प्रजासत्ताकच्या चौसष्टव्या वर्षात संसदेने तो खालीलप्रमाणे लागू केला: —

धडा I

प्राथमिक

1. लघु शीर्षक, विस्तार आणि प्रारंभ.—(1) या कायद्याला कामाच्या ठिकाणी महिलांचा लैंगिक छळ (प्रतिबंध, प्रतिबंध आणि निवारण) अधिनियम, 2013 असे म्हटले जाऊ शकते.

(2) त्याचा विस्तार संपूर्ण भारतापर्यंत आहे.

(3) ते केंद्र सरकारच्या अधिसूचनेद्वारे 1 तारखेपासून अंमलात येईल अधिकृत राजपत्र, नियुक्ती.

२. व्याख्या.— या कायद्यात, संदर्भानुसार अन्यथा आवश्यक असल्याशिवाय, —

(अ) “पीडित स्त्री” म्हणजे-

(i) एखाद्या कामाच्या ठिकाणी, एखादी स्त्री, नोकरी केलेली असो वा नसो, कोणत्याही वयाची, ज्याचा आरोप आहे प्रतिसादकर्त्याद्वारे लैंगिक छळाच्या कोणत्याही कृतीला सामोरे जावे लागले आहे;

(ii) निवासस्थान किंवा घराच्या संबंधात, कोणत्याही वयोगटातील स्त्री जी अशा ठिकाणी नोकरी करते राहण्याची जागा किंवा घर;

(b) “योग्य सरकार” म्हणजे-

(i) स्थापन केलेल्या, मालकीच्या, नियंत्रित किंवा संपूर्णपणे किंवा कामाच्या ठिकाणाच्या संबंधात प्रत्यक्ष किंवा अप्रत्यक्षपणे प्रदान केलेल्या निधीद्वारे मोठ्या प्रमाणावर वित्तपुरवठा-

(अ) केंद्र सरकार किंवा केंद्रशासित प्रदेश प्रशासनाद्वारे, केंद्र सरकार;

(ब) राज्य सरकार, राज्य सरकारद्वारे;

1. 9 डिसेंबर 2013, अधिसूचना क्रमांक SO 3606(E), दिनांक 9 डिसेंबर 2013 द्वारे, भारताचे राजपत्र, असाधारण, भाग पहा II, से. 3(ii).

(ii) उप-खंड (i) अंतर्गत समाविष्ट नसलेल्या कोणत्याही कार्यस्थळाच्या संबंधात आणि त्याच्या अंतर्गत येत नाही प्रदेश, राज्य सरकार;

(c) "अध्यक्ष" म्हणजे कलम 7 च्या पोट-कलम (1) अंतर्गत नामनिर्देशित स्थानिक तक्रार समितीचे अध्यक्ष ;

(d) "जिल्हा अधिकारी" म्हणजे कलम ५ अन्वये अधिसूचित अधिकारी;

(ई) "घरगुती कामगार" म्हणजे एखादी महिला जी कोणत्याही घरातील घरगुती कामासाठी मोबदला म्हणून काम करते, मग ती रोख किंवा कोणत्याही प्रकारची, प्रत्यक्ष किंवा कोणत्याही एजन्सीमार्फत तात्पुरत्या, कायमस्वरूपी, अर्धवेळ किंवा पूर्णवेळ आधारावर, परंतु नियोक्त्याच्या कुटुंबातील कोणत्याही सदस्याचा समावेश नाही;

(f) "कर्मचारी" म्हणजे एखाद्या कामाच्या ठिकाणी नियमित, तात्पुरत्या, तदर्थ किंवा दैनंदिन मजुरीच्या आधारावर कोणत्याही कामासाठी, थेट किंवा एजंटमार्फत, कंत्राटदारासह, मुख्य नियोक्त्याच्या माहितीशिवाय किंवा, मोबदला असो वा नसो, किंवा ऐच्छिक आधारावर काम करा किंवा अन्यथा, रोजगाराच्या अटी स्पष्ट किंवा निहित आहेत आणि त्यात सहकारी, कंत्राटी कामगार, परिवीक्षाधीन, प्रशिक्षणार्थी, प्रशिक्षणार्थी किंवा इतर कोणत्याही नावाने संबोधले जाते;

(g) "नियोक्ता" म्हणजे-

(i) कोणताही विभाग, संस्था, उपक्रम, आस्थापना, उपक्रम, संस्था, कार्यालय, शाखा किंवा संबंधित सरकार किंवा स्थानिक प्राधिकरणाचे एकक, त्या विभागाचा प्रमुख, संस्था, उपक्रम, स्थापना, उपक्रम, संस्था, कार्यालय, शाखा किंवा युनिट किंवा योग्य सरकार किंवा स्थानिक प्राधिकरणासारखे इतर अधिकारी, यथास्थिती, या निमित्ताने निर्दिष्ट केलेल्या आदेशाद्वारे;

(ii) उप-खंड (i) अंतर्गत समाविष्ट नसलेल्या कोणत्याही कामाच्या ठिकाणी, कार्यस्थळाच्या व्यवस्थापन, पर्यवेक्षण आणि नियंत्रणासाठी जबाबदार कोणतीही व्यक्ती.

स्पष्टीकरण. - या उप-कलम "व्यवस्थापन" च्या उद्देशाने अशा संस्थेसाठी पोलिसांच्या निर्मिती आणि प्रशासनासाठी जबाबदार व्यक्ती किंवा मंडळ किंवा समिती समाविष्ट आहे;

(iii) उप-कलम (i) आणि (ii) अंतर्गत समाविष्ट असलेल्या कार्यस्थळाच्या संबंधात, डिस्चार्ज करणारी व्यक्ती त्याच्या किंवा तिच्या कर्मचाऱ्यांच्या संदर्भात कंत्राटी जबाबदाऱ्या;

(iv) निवासस्थान किंवा घराच्या संबंधात, एखादी व्यक्ती किंवा कुटुंब जी घरकामगाराच्या नोकरीवर काम करते किंवा त्याचा फायदा घेते, अशा कामगाराची संख्या, कालावधी किंवा प्रकार, किंवा रोजगार किंवा क्रियाकलापांचे स्वरूप विचारात न घेता घरगुती कामगाराने केले;

(h) "अंतर्गत समिती" म्हणजे कलम 4 अंतर्गत स्थापन केलेली अंतर्गत तक्रार समिती;

(i) "स्थानिक समिती" म्हणजे कलम 6 अंतर्गत स्थापन केलेली स्थानिक तक्रार समिती;

(j) "सदस्य" याचा अर्थ अंतर्गत समिती किंवा स्थानिक समितीचा सदस्य असा आहे, यथास्थिती;

(k) "निर्धारित" म्हणजे या कायदांतर्गत केलेल्या नियमांद्वारे विहित;

(l) "पीठासीन अधिकारी" म्हणजे अंतर्गत तक्रार समितीचे पीठासीन अधिकारी कलम 4 च्या उप-कलम (2) अंतर्गत नामनिर्देशित ;

(m) "प्रतिवादी" म्हणजे ज्याच्याविरुद्ध पीडित महिलेने कलम 9 अंतर्गत तक्रार केली आहे अशी व्यक्ती;

(n) "लैंगिक छळ" मध्ये खालीलपैकी एक किंवा अधिक अनिष्ट कृत्ये किंवा वर्तन समाविष्ट आहे (प्रत्यक्ष किंवा अर्थाने) म्हणजे:-

- (i) शारीरिक संपर्क आणि प्रगती; किंवा
- (ii) लैंगिक अनुकूलतेसाठी मागणी किंवा विनंती; किंवा
- (iii) लैंगिक रंगीत टिप्पणी करणे; किंवा
- (iv) पोर्नोग्राफी दाखवणे; किंवा
- (v) इतर कोणतेही अनिष्ट शारीरिक, शाब्दिक किंवा गैर-मौखिक लैंगिक स्वरूपाचे आचरण;

(o) "कामाच्या ठिकाणी" समाविष्ट आहे-

(i) कोणताही विभाग, संस्था, उपक्रम, आस्थापना, उपक्रम, संस्था, कार्यालय, शाखा किंवा युनिट ज्याची स्थापना, मालकी, नियंत्रित किंवा संपूर्णपणे किंवा योग्य सरकार किंवा स्थानिक प्राधिकरणाद्वारे प्रत्यक्ष किंवा अप्रत्यक्षपणे प्रदान केलेल्या निधीद्वारे वित्तपुरवठा केला जातो.

सरकारी कंपनी किंवा महामंडळ किंवा सहकारी संस्था;

(ii) कोणतीही खाजगी क्षेत्रातील संस्था किंवा खाजगी उपक्रम, उपक्रम, उपक्रम, संस्था, आस्थापना, समाज, ट्रस्ट, गैर-सरकारी संस्था, एकक किंवा सेवा प्रदाता व्यावसायिक, व्यावसायिक, व्यावसायिक, शैक्षणिक, मनोरंजन, औद्योगिक, आरोग्य सेवा किंवा उत्पादन, पुरवठा, विक्री, वितरण किंवा सेवा यासह आर्थिक क्रियाकलाप;

(iii) रुग्णालये किंवा नर्सिंग होम;

(iv) कोणतीही क्रीडा संस्था, स्टेडियम, क्रीडा संकुल किंवा स्पर्धा किंवा खेळाचे ठिकाण, निवासी असो किंवा प्रशिक्षण, खेळ किंवा त्यासंबंधित इतर उपक्रमांसाठी वापरले जात नसले तरी;

(v) कर्मचाऱ्याने नोकरीच्या दरम्यान किंवा त्यादरम्यान भेट दिलेले कोणतेही ठिकाण असा प्रवास करण्यासाठी नियोजित केलेल्या वाहतुकीसह;

(vi) राहण्याचे ठिकाण किंवा घर;

(पी) कामाच्या ठिकाणी "असंघटित क्षेत्र" म्हणजे व्यक्ती किंवा स्वयंरोजगार कामगारांच्या मालकीचा आणि वस्तूचे उत्पादन किंवा विक्री किंवा कोणत्याही प्रकारची सेवा प्रदान करण्यात गुंतलेला उद्योग, आणि जिथे एंटरप्राइझ कामगारांना कामावर ठेवते, त्यांची संख्या असे कामगार पेक्षा कमी आहेत

दहा

३. लैंगिक छळ प्रतिबंध.—(१) कोणत्याही महिलेचा कोणत्याही कामाच्या ठिकाणी लैंगिक छळ होऊ नये.

(२) खालील परिस्थिती, इतर परिस्थितींबरोबरच, जर ते उद्भवते, किंवा त्याच्या संबंधात उपस्थित असेल किंवा लैंगिक छळाच्या कोणत्याही कृतीशी किंवा वर्तणुकीशी संबंधित लैंगिक छळाचे प्रमाण असू शकते:-

- (i) तिच्या नोकरीमध्ये प्राधान्याने वागण्याचे गर्भित किंवा स्पष्ट वचन; किंवा
- (ii) तिच्या रोजगारामध्ये हानिकारक वागणुकीची गर्भित किंवा स्पष्ट धमकी; किंवा
- (iii) तिच्या वर्तमान किंवा भविष्यातील रोजगार स्थितीबद्दल गर्भित किंवा स्पष्ट धमकी; किंवा
- (iv) तिच्या कामात ढवळाढवळ करणे किंवा धमकावणारे किंवा आक्षेपार्ह किंवा प्रतिकूल काम तयार करणे तिच्यासाठी वातावरण; किंवा
- (v) अपमानास्पद वागणूक तिच्या आरोग्यावर किंवा सुरक्षिततेवर परिणाम करू शकते.

प्रकरण दुसरा

अंतर्गत तक्रारी समितीची रचना

4. अंतर्गत तक्रार समितीची रचना.— (1) कामाच्या ठिकाणी प्रत्येक नियोक्ता, द्वारे लेखी आदेश, "अंतर्गत तक्रार समिती" म्हणून ओळखली जाणारी समिती स्थापन करा:

परंतु, कार्यस्थळाची कार्यालये किंवा प्रशासकीय एकेके वेगवेगळ्या ठिकाणी किंवा विभागीय किंवा उपविभागीय स्तरावर असतील तर, सर्व प्रशासकीय युनिट्स किंवा कार्यालयांमध्ये अंतर्गत समिती स्थापन केली जाईल.

(२) अंतर्गत समित्यांमध्ये नियोक्त्याने नामनिर्देशित केलेल्या खालील सदस्यांचा समावेश असेल, म्हणजे: -

(अ) एक पीठासीन अधिकारी जी कामाच्या ठिकाणी वरिष्ठ स्तरावर कार्यरत असलेली एक महिला असेल कर्मचाऱ्यांमध्ये;

परंतु, वरिष्ठ स्तरावरील महिला कर्मचारी उपलब्ध नसल्यास, पीठासीन अधिकारी उप-कलम (१) मध्ये नमूद केलेल्या कार्यस्थळाच्या इतर कार्यालयांमधून किंवा प्रशासकीय युनिटमधून नामनिर्देशित केले जातील;

परंतु पुढे असे की, कामाच्या ठिकाणी इतर कार्यालये किंवा प्रशासकीय युनिट्समध्ये वरिष्ठ स्तरावरील महिला कर्मचारी नसल्यास, पीठासीन अधिकारी त्याच नियोक्त्याच्या किंवा इतर विभाग किंवा संस्थेच्या इतर कोणत्याही कार्यस्थळावरून नामनिर्देशित केला जाईल;

(ब) कर्मचाऱ्यांपैकी कमीत कमी दोन सदस्य नसतील जे शक्यतो स्त्रियांच्या कारणासाठी वचनबद्ध असतील किंवा ज्यांना सामाजिक कार्याचा अनुभव असेल किंवा कायदेशीर ज्ञान असेल;

(८) अशासकीय संस्था किंवा संघटनांपैकी एक सदस्य महिला किंवा लैंगिक छळाशी संबंधित समस्यांशी परिचित असलेल्या व्यक्तीचे कारण:

परंतु असे नामनिर्देशित एकूण सदस्यांपैकी किमान अर्धा सदस्य महिला असतील.

(३) पीठासीन अधिकारी आणि अंतर्गत समितीचे प्रत्येक सदस्य नियोक्त्याने निर्दिष्ट केल्यानुसार, त्यांच्या नामनिर्देशनाच्या तारखेपासून, तीन वर्षांपेक्षा जास्त नसेल अशा कालावधीसाठी पद धारण करतील.

(४) अशासकीय संस्था किंवा संघटनांमधून नियुक्त केलेल्या सदस्याला, नियोक्त्याद्वारे, विहित केल्यानुसार, अंतर्गत समितीच्या कार्यवाहीसाठी असे शुल्क किंवा भत्ते दिले जातील.

(५) जेथे पीठासीन अधिकारी किंवा अंतर्गत समितीचे कोणतेही सदस्य, —

(अ) कलम १६ च्या तरतुदींचे उल्लंघन करते; किंवा

(ब) एखाद्या गुन्हासाठी दोषी ठरविण्यात आला आहे किंवा त्याच्या विरुद्ध सध्या अंमलात असलेल्या कोणत्याही कायद्याखालील गुन्हाची चौकशी प्रलंबित आहे; किंवा

(८) तो कोणत्याही शिस्तभंगाच्या कार्यवाहीत दोषी आढळला आहे किंवा शिस्तभंगाची कार्यवाही आहे त्याच्याविरुद्ध प्रलंबित; किंवा

(ड) आपल्या पदाचा इतका गैरवापर केला आहे की त्याने पदावर कायम राहणे सार्वजनिक हितासाठी प्रतिकूल आहे,

असे पीठासीन अधिकारी किंवा सदस्य, यथास्थिती, समितीमधून काढून टाकले जातील आणि त्यामुळे निर्माण केलेली रिक्त जागा किंवा कोणतीही आकस्मिक रिक्त जागा या कलमाच्या तरतुदींनुसार नव्याने नामनिर्देशन करून भरली जाईल.

प्रकरण तिसरा

स्थानिक तक्रारी समितीची रचना

५. जिल्हा अधिकाऱ्याची अधिसूचना.— या कायद्यांतर्गत अधिकार वापरण्यासाठी किंवा कार्ये पार पाडण्यासाठी योग्य सरकार प्रत्येक जिल्ह्यासाठी जिल्हा दंडाधिकारी किंवा अतिरिक्त जिल्हा दंडाधिकारी किंवा जिल्हाधिकारी किंवा उपजिल्हाधिकारी यांना जिल्हा अधिकारी म्हणून सूचित करू शकते.

६. स्थानिक तक्रार समितीची रचना आणि कार्यक्षेत्र.—(१) प्रत्येक जिल्हा अधिकारी संबंधित जिल्ह्यात स्थापन करतील, अंतर्गत तक्रार समिती असलेल्या आस्थापनांकडून लैंगिक छळाच्या तक्रारी प्राप्त करण्यासाठी "स्थानिक तक्रार समिती" म्हणून ओळखली जाणारी समिती.

दहा पेक्षा कमी कामगार असल्यामुळे किंवा नियोक्तांच्या विरुद्ध तक्रार असल्यामुळे त्याची रचना केली गेली नाही.

(२) जिल्हा अधिकारी ग्रामीण किंवा आदिवासी भागातील प्रत्येक ब्लॉक, तालुका आणि तहसील आणि शहरी भागातील वॉर्ड किंवा नगरपालिकेत एक नोडल अधिकारी नियुक्त करतील, तक्रारी प्राप्त करतील आणि त्या संबंधित स्थानिक तक्रार समितीकडे सातत्या कालावधीत पाठवतील. दिवस

(३) स्थानिक तक्रार समितीची कार्यक्षमता ती स्थापन केलेल्या जिल्हाच्या क्षेत्रापर्यंत वाढेल.

7. स्थानिक तक्रार समितीची रचना, कार्यकाळ आणि इतर अटी व शर्ती.—(1)
स्थानिक तक्रार समितीमध्ये जिल्हा अधिकाऱ्याने नामनिर्देशित केलेले खालील सदस्य असतील, म्हणजे: -

(अ) सामाजिक कार्याच्या क्षेत्रातील प्रतिष्ठित महिलांमधून नामनिर्देशित केले जाणारे अध्यक्ष आणि महिलांच्या हितासाठी वचनबद्ध;

(ब) गट, तालुका किंवा तहसीलमध्ये काम करणाऱ्या महिलांमधून एक सदस्य नामनिर्देशित केला जाईल किंवा जिल्हातील प्रभाग किंवा नगरपालिका;

(c) दोन सदस्य, ज्यांच्यापैकी किमान एक महिला असेल, अशा अशा गैर-सरकारी संस्था किंवा संघटनांमधून महिलांच्या हितासाठी वचनबद्ध किंवा लैंगिक छळाशी संबंधित समस्यांशी परिचित असलेली व्यक्ती, जी विहित केली जाऊ शकते, यामधून नामनिर्देशित केली जाईल. :

परंतु, नामनिर्देशितांपैकी किमान एकाला, शक्यतो, कायद्याची पार्श्वभूमी किंवा कायदेशीर ज्ञान असावे:

परंतु पुढे असे की नामनिर्देशितांपैकी किमान एक अनुसूचित महिला असावी
द्वारे अधिसूचित जाती किंवा अनुसूचित जमाती किंवा इतर मागासवर्गीय किंवा अल्पसंख्याक समुदाय
केंद्र सरकार, वेळोवेळी;

(d) जिल्हातील समाजकल्याण किंवा महिला व बालविकास या विषयांशी संबंधित अधिकारी, पदसिद्ध सदस्य असतील.

(२) स्थानिक समितीचे अध्यक्ष आणि प्रत्येक सदस्य अशा कालावधीसाठी पद धारण करतील, नाही
तीन वर्षांपेक्षा जास्त, त्यांच्या नियुक्तीची तारीख जिल्हा अधिकाऱ्याद्वारे निर्दिष्ट केली जाईल.

(३) जेथे स्थानिक तक्रार समितीचे अध्यक्ष किंवा कोणतेही सदस्य —

(a) कलम 16 च्या तरतुदींचे उल्लंघन करते; किंवा

(b) एखाद्या गुन्हासाठी दोषी ठरविण्यात आले आहे किंवा त्या वेळेसाठी कोणत्याही कायद्याखालील गुन्हाच्या चौकशीसाठी
अमलात असणे त्याच्या विरुद्ध प्रलंबित आहे; किंवा

(c) कोणत्याही शिस्तभंगाच्या कारवाईत दोषी आढळला आहे किंवा त्याच्याविरुद्ध शिस्तभंगाची कार्यवाही प्रलंबित आहे; किंवा

(ड) आपल्या पदाचा इतका गैरवापर केला आहे की त्याने पदावर कायम राहणे सार्वजनिक हितासाठी प्रतिकूल आहे,

असे अध्यक्ष किंवा सदस्य, यथास्थिती, समितीमधून काढून टाकले जातील आणि त्यामुळे निर्माण झालेली रिक्त जागा किंवा कोणतीही आकस्मिक रिक्त
जागा या कलमाच्या तरतुदीनुसार नव्याने नामनिर्देशन करून भरली जाईल.

(४) उप-कलम (१) च्या खंड (ब) आणि (ड) अंतर्गत नामनिर्देशित सदस्यांव्यतिरिक्त स्थानिक समितीचे अध्यक्ष आणि सदस्य हे स्थानिक समितीच्या
कार्यवाहीसाठी शक्य तितके शुल्क किंवा भत्ते घेण्यास पात्र असतील. विहित करणे.

8. अनुदान आणि लेखापरीक्षण.—(१) केंद्र सरकार, संसदेने या संदर्भात कायद्याने केलेल्या योग्य विनियोगानंतर, राज्य सरकारला केंद्रासारख्या
रकमेचे अनुदान देऊ शकते.

कलम 7 च्या उप-विभाग (4) मध्ये उल्लेखित शुल्क किंवा भत्ते भरण्यासाठी वापरल्याबद्दल सरकार माझ्या मते योग्य आहे .

(२) राज्य सरकार एक एजन्सी स्थापन करू शकते आणि पोट-कलम (१) अंतर्गत दिलेले अनुदान त्या एजन्सीकडे हस्तांतरित करू शकते .

(३) एजन्सी जिल्हा अधिकाऱ्याला, कलम 7 च्या उप-कलम (4) मध्ये नमूद केलेल्या फी किंवा भत्त्यांच्या पेमेंटसाठी आवश्यक असलेली रक्कम देईल .

(४) उप-कलम (२) मध्ये संदर्भित केलेल्या एजन्सीची खाती राखून ठेवली जातील आणि राज्याच्या महालेखापालांशी सल्लामसलत करून, विहित केली जातील आणि ज्या व्यक्तीच्या खात्यांचा ताबा असेल. एजन्सी, राज्य सरकारला, विहित केल्यानुसार, लेखापरीक्षकांच्या अहवालासह लेखांची लेखापरीक्षित प्रत, अशा तारखेपूर्वी, सादर करेल.

प्रकरण IV

तक्रार

९. लैंगिक छळाची तक्रार.—(१) कोणतीही पीडित महिला, कामाच्या ठिकाणी लैंगिक छळाची तक्रार लिखित स्वरूपात, अंतर्गत समितीकडे करू शकते, किंवा स्थानिक समिती, जर ती स्थापन झाली नसेल तर, घटनेच्या तारखेपासून तीन महिन्यांचा कालावधी आणि घटनांच्या मालिकेच्या बाबतीत, शेवटच्या घटनेच्या तारखेपासून तीन महिन्यांच्या कालावधीत:

परंतु, अशी तक्रार लिखित स्वरूपात करता येत नसेल तर, पीठासीन अधिकारी किंवा अंतर्गत समितीचा कोणताही सदस्य किंवा अध्यक्ष किंवा स्थानिक समितीचा कोणताही सदस्य, यथास्थिती, तक्रार करण्यासाठी महिलेला सर्व वाजवी मदत करेल. लिखित स्वरूपात:

परंतु पुढे असे की, अंतर्गत समिती किंवा, यथास्थिती, स्थानिक समिती, लेखी नोंद करण्याच्या कारणास्तव, त्या महिलेला प्रतिबंध करणारी परिस्थिती आहे असे समाधानी असल्यास, तीन महिन्यांपेक्षा जास्त नसलेली मुदत वाढवू शकते. या कालावधीत तक्रार दाखल करण्यापासून.

(२) जिथे पीडित महिला तिच्या शारीरिक किंवा मानसिक अक्षमतेमुळे किंवा मृत्यूमुळे किंवा अन्यथा तक्रार करू शकत नाही, तेव्हा तिचा कायदेशीर वारस किंवा विहित केलेली इतर व्यक्ती या कलमाखाली तक्रार करू शकते.

१०. सामंजस्य.—(१) अंतर्गत समिती किंवा, यथास्थिती, स्थानिक समिती, कलम ११ अन्वये चौकशी सुरू करण्यापूर्वी आणि पीडित महिलेच्या विनंतीनुसार, तिच्या आणि तिच्यामधील प्रकरणावर तोडगा काढण्यासाठी पावले उचलू शकते. सामंजस्याद्वारे प्रतिसादकर्ता:

परंतु, समेटाचा आधार म्हणून कोणताही आर्थिक समझोता केला जाणार नाही.

(२) उपकलम (१) अन्वये जेथे समझोता झाला असेल तेथे अंतर्गत समिती किंवा स्थानिक समिती, यथास्थिती, अशा प्रकारे आलेल्या समझोत्याची नोंद करेल आणि ती नियोक्ता किंवा जिल्हा अधिकाऱ्याकडे पाठवेल. शिफारशीत नमूद केल्याप्रमाणे कारवाई करा.

(३) अंतर्गत समिती किंवा स्थानिक समिती, यथास्थिती, च्या प्रती प्रदान करेल पीडित महिला आणि प्रतिवादी यांना पोटकलम (2) अंतर्गत नोंदवलेला समझोता.

(४) उप-कलम (१) अन्वये समझोता झाला असेल तेथे, पुढील चौकशी केली जाणार नाही. अंतर्गत समिती किंवा स्थानिक समिती, यथास्थिती.

11. तक्रारीची चौकशी.— (1) कलम 10 च्या तरतुदींच्या अधीन राहून, अंतर्गत समिती किंवा स्थानिक समिती, यथास्थिती, जेथे प्रतिवादी कर्मचारी असेल, त्या अनुषंगाने तक्रारीची चौकशी करण्यास पुढे जाईल. प्रतिवादीला लागू असलेल्या सेवा नियमांच्या तरतुदींसह आणि असे कोणतेही नियम अस्तित्वात नसताना, विहित केलेल्या पद्धतीने किंवा घरगुती कामगाराच्या बाबतीत, स्थानिक समिती, प्रथमदर्शनी प्रकरण असल्यास, पोलिसांकडे तक्रार पाठवेल. , भारतीय दंड संहिता (1860 चा 45) च्या कलम 509 अन्वये खटला नोंदवण्यासाठी सात दिवसांच्या आत आणि या संहितेच्या इतर कोणत्याही संबंधित तरतुदी लागू असतील तेथे:

परंतु, पीडित महिलेने अंतर्गत समिती किंवा स्थानिक समितीला, यथास्थिती, कलम 10 च्या उप-कलम (2) अन्वये आलेल्या समझोत्याच्या कोणत्याही अटी किंवा अटींचे प्रतिवादीने पालन केले नसल्याची माहिती दिली तर, अंतर्गत समिती किंवा स्थानिक समिती तक्रारीची चौकशी करण्यासाठी पुढे जातील किंवा, जशी स्थिती असेल, तक्रार पोलिसांकडे पाठवेल:

पुढे असे की, जेथे दोन्ही पक्ष कर्मचारी आहेत, तेथे पक्षकारांना, चौकशीदरम्यान, ऐकण्याची संधी दिली जाईल आणि निष्कर्षाची एक प्रत दोन्ही पक्षांना उपलब्ध करून दिली जाईल ज्यामुळे ते निष्कर्षाविरुद्ध प्रतिनिधित्व करू शकतील. समिती

(२) भारतीय दंड संहिता (१८६० चा ४५) च्या कलम ५०९ मध्ये काहीही असले तरी, प्रतिवादीला गुन्हासाठी दोषी ठरवल्यावर, पीडित महिलेला योग्य वाटेल अशा रकमेचा भ्रणा करण्याचा आदेश न्यायालय देऊ शकते. प्रतिवादी, कलम 15 च्या तरतुदीचा विचार करून.

(३) पोटकलम (१) अंतर्गत चौकशी करण्याच्या हेतूने, अंतर्गत समिती किंवा स्थानिक समितीला, यथास्थिती, दिवाणी न्यायालयास दिवाणी संहितेप्रमाणेच अधिकार असतील. प्रक्रिया, 1908 (1908 चा 5) खालील बाबींच्या संदर्भात खटला चालवताना, म्हणजे:-

- (अ) कोणत्याही व्यक्तीला बोलावणे आणि त्याची उपस्थिती लागू करणे आणि शपथेवर त्याची तपासणी करणे;
- (b) दस्तऐवजांचा शोध आणि उत्पादन आवश्यक आहे; आणि
- (c) विहित केलेली इतर कोणतीही बाब.
- (4) पोटकलम (1) अंतर्गत चौकशी नव्वद दिवसांच्या कालावधीत पूर्ण केली जाईल.

प्रकरण V

तक्रारीची चौकशी

१२. चौकशी प्रलंबित असताना कारवाई.—(१) पीडित महिलेने केलेल्या लेखी विनंतीवर चौकशी प्रलंबित असताना, अंतर्गत समिती किंवा स्थानिक समिती, यथास्थिती, नियोक्ताला शिफारस करू शकते-

- (अ) पीडित महिलेची किंवा प्रतिवादीची इतर कोणत्याही कामाच्या ठिकाणी बदली करणे; किंवा
- (ब) पीडित महिलेला तीन महिन्यांच्या कालावधीपर्यंत रजा मंजूर करा; किंवा
- (c) पीडित महिलेला विहित केलेली अशी इतर मदत द्या.

(२) या कलमाखाली पीडित महिलेला दिलेली रजा तिच्या रजेच्या व्यतिरिक्त असेल अन्यथा हक्क असेल.

(३) अंतर्गत समिती किंवा स्थानिक समितीच्या शिफारशीनुसार, यथास्थिती, पोट-कलम (१) अंतर्गत, नियोक्ता उप-कलम (१) अंतर्गत केलेल्या शिफारशींची अंमलबजावणी करेल.

आणि अशा अंमलबजावणीचा अहवाल यथास्थिती अंतर्गत समिती किंवा स्थानिक समितीकडे पाठवा.

13. चौकशी अहवाल.—(1) या कायदांतर्गत चौकशी पूर्ण झाल्यावर, अंतर्गत समिती किंवा स्थानिक समिती, यथास्थिती, नियोक्त्याला, किंवा परिस्थितीनुसार, त्यांच्या निष्कर्षाचा अहवाल प्रदान करेल. , चौकशी पूर्ण झाल्याच्या तारखेपासून दहा दिवसांच्या आत जिल्हा अधिकारी आणि तसा अहवाल संबंधित पक्षांना उपलब्ध करून द्यावा.

(२) जेथे अंतर्गत समिती किंवा स्थानिक समिती, यथास्थिती, प्रतिवादीवरील आरोप सिद्ध झालेला नसल्याच्या निष्कर्षावर पोहोचेल, तेव्हा ती नियोक्ता आणि जिल्हा अधिकाऱ्याला शिफारस करेल की कोणतीही कारवाई करण्याची आवश्यकता नाही. प्रकरणात घेतले.

(३) जेथे अंतर्गत समिती किंवा स्थानिक समिती, यथास्थिती, प्रतिवादीवरील आरोप सिद्ध झाल्याच्या निष्कर्षावर पोहोचेल, तेव्हा ती नियोक्ता किंवा जिल्हा अधिकाऱ्याला, जसे की असेल, शिफारस करेल-

(i) प्रतिवादीला लागू असलेल्या सेवा नियमांच्या तरतुदीनुसार लैंगिक छळाची कारवाई करणे किंवा असे कोणतेही सेवा नियम केले गेलेले नसताना, विहित केलेल्या पद्धतीने;

(ii) प्रतिवादीला लागू असलेल्या सेवा नियमांमधील काहीही असूनही, प्रतिवादीच्या पगारातून किंवा वेतनातून पीडित महिलेला किंवा तिच्या कायदेशीर वारसांना देणे योग्य वाटेल अशा रकमेतून वजा करणे, जसे ते ठरवू शकेल, कलम 15 च्या तरतुदीनुसार:

परंतु जर नियोक्ता कर्तव्याला अनुपस्थित राहिल्यामुळे किंवा नोकरी बंद केल्यामुळे प्रतिवादीच्या पगारातून अशी कपात करू शकत नसेल तर तो पीडित महिलेला अशी रक्कम देण्याचे उत्तरदात्याला निर्देश देऊ शकेल:

परंतु पुढे असे की जर प्रतिवादीने खंड (ii) मध्ये नमूद केलेली रक्कम भरण्यात अयशस्वी झाल्यास, अंतर्गत समिती किंवा जशी परिस्थिती असेल, तर स्थानिक समिती जमीन महसुलाची थकबाकी म्हणून रक्कम वसूल करण्याचा आदेश पाठवू शकते. संबंधित जिल्हा अधिकारी.

(4) नियोक्ता किंवा जिल्हा अधिकारी त्याच्याकडून शिफारस मिळाल्यापासून साठ दिवसांच्या आत त्यावर कार्यवाही करतील.

14. खोटी किंवा दुर्भावनापूर्ण तक्रार आणि खोट्या पुराव्यासाठी शिक्षा.—(1) जेथे अंतर्गत समिती किंवा स्थानिक समिती, यथास्थिती, अशा निष्कर्षावर पोहोचते की प्रतिवादीवरील आरोप दुर्भावनापूर्ण आहे किंवा पीडित महिला किंवा इतर कोणत्याही तक्रार करणाऱ्या व्यक्तीने तक्रार खोटी असल्याचे समजून तक्रार केली आहे किंवा तक्रार करणाऱ्या पीडित महिलेने किंवा तक्रार करणाऱ्या इतर कोणत्याही व्यक्तीने कोणतेही बनावट किंवा दिशाभूल करणारे दस्तऐवज तयार केले आहेत, ते नियोक्ता किंवा जिल्हा अधिकाऱ्यांना, जसे की असेल, शिफारस करू शकतात. कलम 9 च्या उप-कलम (1) किंवा उप-कलम (2) अंतर्गत तक्रार केलेल्या महिलेवर किंवा व्यक्तीवर, यथास्थिती, तिला लागू असलेल्या सेवा नियमांच्या तरतुदीनुसार कारवाई करणे किंवा त्याला किंवा जेथे असे कोणतेही सेवा नियम अस्तित्वात नाहीत, अशा प्रकारे विहित केले जाऊ शकतात:

परंतु केवळ तक्रार सिद्ध करण्यास किंवा पुरेसा पुरावा देण्यास असमर्थता आकर्षित करणे आवश्यक नाही या कलमाखाली तक्रारदारावर कारवाई:

पुढे, तक्रारकर्त्याचा दुर्भावनापूर्ण हेतू नंतर स्थापित केला जाईल कोणत्याही कारवाईची शिफारस करण्यापूर्वी, विहित प्रक्रियेनुसार चौकशी करा.

(२) जेथे अंतर्गत समिती किंवा स्थानिक समिती, यथास्थिती, अशा निष्कर्षावर पोहोचते की चौकशीदरम्यान कोणत्याही साक्षीदाराने खोटे पुरावे दिले आहेत किंवा कोणतेही बनावट किंवा दिशाभूल करणारे दस्तऐवज सादर केले आहेत, ती साक्षीदाराच्या मालकाला शिफारस करू शकते किंवा जिल्हा अधिकारी, यथास्थिती, उक्त साक्षीदाराला लागू असलेल्या सेवा नियमांच्या तरतुदीनुसार किंवा असे कोणतेही सेवा नियम अस्तित्वात नसताना, विहित केलेल्या पद्धतीने कारवाई करणे.

15. नुकसान भरपाईचे निर्धारण.- कलम 13 च्या उप-कलम (3) च्या खंड (ii) अंतर्गत पीडित महिलेला द्यावयाची रक्कम निश्चित करण्याच्या उद्देशाने, अंतर्गत समिती किंवा स्थानिक समिती, जसे की असेल, याचा विचार करावा -

- (अ) पीडित महिलेला झालेला मानसिक आघात, वेदना, त्रास आणि भावनिक त्रास;
- (b) लैंगिक छळाच्या घटनेमुळे करिअरच्या संधीचे नुकसान;
- (c) पीडित व्यक्तीने शारीरिक किंवा मानसिक उपचारांसाठी केलेला वैद्यकीय खर्च;
- (d) प्रतिवादीचे उत्पन्न आणि आर्थिक स्थिती;
- (e) एकरकमी किंवा हप्त्यांमध्ये अशा पेमेंटची व्यवहार्यता.

16. तक्रार आणि चौकशीच्या कार्यवाहीची माहिती प्रसिद्ध करण्यास किंवा सामग्री तयार करण्यास मनाई.—माहितीचा अधिकार कायदा, 2005 (2005 चा 22) मध्ये काहीही असले तरी, कलम 9 अंतर्गत केलेल्या तक्रारीची सामग्री, पीडितांची ओळख आणि पत्ते महिला, प्रतिवादी आणि साक्षीदार, सलोखा आणि चौकशीच्या कार्यवाहीशी संबंधित कोणतीही माहिती,

अंतर्गत समिती किंवा स्थानिक समितीच्या शिफारशी, यथास्थिती, आणि नियोक्ता किंवा जिल्हा अधिकाऱ्याने या कायद्याच्या तरतुदींखाली केलेली कारवाई प्रकाशित, संप्रेषित किंवा जनतेला, प्रेस आणि माध्यमांना कळवली जाणार नाही. कोणत्याही प्रकारे:

परंतु, नाव, पत्ता, ओळख किंवा इतर कोणतेही तपशील उघड न करता या कायद्यांतर्गत लैंगिक छळाच्या कोणत्याही पीडिताला मिळालेल्या न्यायाबाबत माहिती प्रसारित केली जाऊ शकते. पीडित महिला आणि साक्षीदारांची ओळख पटवण्यासाठी गणना केली जाते.

17. तक्रार आणि चौकशी कार्यवाहीचे प्रकाशन किंवा ज्ञात सामग्री बनविल्याबद्दल दंड.— या कायद्याच्या तरतुदींनुसार तक्रार, चौकशी किंवा कोणत्याही शिफारशी किंवा कारवाई हाताळण्याचे कर्तव्य सोपवलेली कोणतीही व्यक्ती कलम 16 च्या तरतुदींचे उल्लंघन करत असेल, तर ती कलम 16 च्या तरतुदींनुसार दंडास जबाबदार असेल. उक्त व्यक्तीला लागू होणारे सेवा नियम किंवा जेथे असे कोणतेही सेवा नियम अस्तित्वात नाहीत, विहित पद्धतीने.

18. अपील.—(1) कलम 13 च्या पोट-कलम (2) अंतर्गत किंवा कलम (i) किंवा कलम 13 च्या पोट-कलम (3) च्या क्लॉज (ii) किंवा उप-कलम अंतर्गत केलेल्या शिफारशींमुळे नाराज झालेली कोणतीही व्यक्ती कलम 14 किंवा कलम 17 मधील (1) किंवा उपकलम (2) किंवा अशा शिफारशींची अंमलबजावणी न केल्याने सदर व्यक्तीला लागू असलेल्या सेवा नियमांच्या तरतुदींनुसार न्यायालय किंवा न्यायाधिकरणाकडे अपील करण्यास प्राधान्य दिले जाऊ शकते किंवा जेथे अशी सेवा नाही. तेव्हा नियम अस्तित्वात आहेत, सध्याच्या काळासाठी लागू असलेल्या इतर कोणत्याही कायद्यामध्ये असलेल्या तरतुदींचा पूर्वग्रह न ठेवता, पीडित व्यक्ती विहित केलेल्या पद्धतीने अपील करण्यास प्राधान्य देऊ शकते.

(२) उप-कलम (१) अंतर्गत अपील शिफारशींच्या नव्वद दिवसांच्या आत प्राधान्य दिले जाईल.

प्रकरण सहावा

नियोक्त्याची कर्तव्ये

19. नियोक्त्याची कर्तव्ये.- प्रत्येक नियोक्त्याने-

(अ) कामाच्या ठिकाणी सुरक्षित कामाचे वातावरण प्रदान करा ज्यामध्ये सुरक्षेचा समावेश असेल कामाच्या ठिकाणी संपर्कात येणाऱ्या व्यक्ती;

(b) कामाच्या ठिकाणी कोणत्याही सुस्पष्ट ठिकाणी प्रदर्शित करणे, लैंगिक संबंधाचे दंडनीय परिणाम छळ; आणि कलम 4 च्या उप-कलम (1) अंतर्गत अंतर्गत समिती स्थापन करण्याचा आदेश ;

(c) कर्मचाऱ्यांना अधिनियमातील तरतुदींबद्दल जागरूक करण्यासाठी नियमित अंतराने कार्यशाळा आणि जागरूकता कार्यक्रम आयोजित करणे आणि अंतर्गत सदस्यांसाठी अभिमुखता कार्यक्रम विहित पद्धतीने समिती;

(d) अंतर्गत समिती किंवा स्थानिक समितीला आवश्यक त्या सुविधा पुरवणे तक्रार हाताळण्यासाठी आणि चौकशी आयोजित करण्यासाठी असू शकते;

(इ) अंतर्गत समितीसमोर प्रतिवादी आणि साक्षीदारांची उपस्थिती सुरक्षित करण्यात मदत करणे किंवा स्थानिक समिती, यथास्थिती;

(f) अशी माहिती अंतर्गत समिती किंवा स्थानिक समितीला उपलब्ध करून द्या, जसे की कलम 9 च्या उप-कलम (1) अंतर्गत केलेल्या तक्रारीचा विचार करणे आवश्यक असल्यास ;

(g) महिलेने गुन्ह्याच्या संदर्भात तक्रार नोंदविण्याचे निवडल्यास तिला सहाय्य प्रदान करणे भारतीय दंड संहिता (1860 चा 45) किंवा सध्या अंमलात असलेल्या इतर कोणत्याही कायद्यांतर्गत;

(h) भारतीय दंड संहिता (45 ऑफ 1860) किंवा सध्या अंमलात असलेल्या इतर कोणत्याही कायद्यांतर्गत, गुन्हेगाराविरुद्ध, किंवा पीडित महिलेची इच्छा असल्यास, जेथे अपराधी कर्मचारी नसतो, कारवाई करण्यास कारणीभूत ठरेल. ज्या कामाच्या ठिकाणी लैंगिक छळाची घटना घडली;

(i) सेवा नियमांतर्गत लैंगिक छळाचा गैरवर्तन मानणे आणि अशा गैरवर्तनासाठी कारवाई सुरू करणे;

(j) अंतर्गत समितीने वेळेवर सादर केलेल्या अहवालाचे निरीक्षण करा.

प्रकरण सातवा

जिल्हा अधिकाऱ्याची कर्तव्ये आणि अधिकार

20. जिल्हा अधिकाऱ्याची कर्तव्ये आणि अधिकार.— जिल्हा अधिकारी, —

(a) स्थानिक समितीने सादर केलेला अहवाल वेळेवर सादर करण्यावर लक्ष ठेवणे;

(b) लैंगिक छळ आणि महिलांच्या हक्कांबद्दल जागरूकता निर्माण करण्यासाठी अशासकीय संस्थांना सहभागी करून घेण्यासाठी आवश्यक असेल अशा उपाययोजना करा.

अध्याय आठवा

विविध

21. वार्षिक अहवाल सादर करणारी समिती.— (1) अंतर्गत समिती किंवा स्थानिक समिती, यथास्थिती, प्रत्येक कॅलेंडर वर्षात, अशा स्वरूपात आणि विहित वेळेत, वार्षिक अहवाल तयार करेल आणि सादर करेल. नियुक्ता आणि जिल्हा अधिकारी यांनाही तेच.

(2) जिल्हा अधिकारी पोट-कलम अंतर्गत प्राप्त झालेल्या वार्षिक अहवालांचा संक्षिप्त अहवाल पाठवतील
(1) राज्य सरकारला.

22. वार्षिक अहवालात माहिती समाविष्ट करण्यासाठी नियुक्त्याने.- नियुक्त्याने त्याच्या अहवालात दाखल केलेल्या खटल्यांची संख्या, जर असेल तर, आणि या कायदांतर्गत त्यांचा निपटारा त्याच्या संस्थेच्या वार्षिक अहवालात किंवा असा कोणताही अहवाल तयार करण्याची आवश्यकता नसताना त्याचा समावेश करावा. , अशा प्रकरणांची संख्या, असल्यास, जिल्हा अधिकाऱ्यांना कळवा.

23. अंमलबजावणीचे निरीक्षण करण्यासाठी आणि डेटा राखण्यासाठी योग्य सरकार.—उचित सरकार या कायद्याच्या अंमलबजावणीवर लक्ष ठेवेल आणि कामाच्या ठिकाणी लैंगिक छळाच्या सर्व प्रकरणांच्या संदर्भात दाखल केलेल्या आणि निकाली काढलेल्या प्रकरणांच्या संख्येवर डेटा राखेल.

24. कायद्याच्या प्रसिद्धीसाठी उपाययोजना करण्यासाठी योग्य सरकार.—योग्य सरकार, आर्थिक आणि इतर संसाधनांच्या उपलब्धतेच्या अधीन राहून, —

(अ) संबंधित माहिती, शिक्षण, संप्रेषण आणि प्रशिक्षण सामग्री विकसित करणे आणि कामाच्या ठिकाणी महिलांच्या लैंगिक छळापासून संरक्षण प्रदान करणाऱ्या या कायद्याच्या तरतुदीबद्दल लोकांच्या समजूतदारपणासाठी जागरूकता कार्यक्रम आयोजित करणे;

(b) स्थानिक तक्रारींच्या सदस्यांसाठी अभिमुखता आणि प्रशिक्षण कार्यक्रम तयार करणे समिती.

25. माहिती मागवण्याचा अधिकार आणि नोंदीची तपासणी.—(१) योग्य सरकार, सार्वजनिक हितासाठी किंवा कामाच्या ठिकाणी महिला कर्मचाऱ्यांच्या हितासाठी हे आवश्यक असल्याचे समाधानी झाल्यावर, लेखी आदेशाद्वारे, -

(अ) कोणत्याही नियुक्त्याला किंवा जिल्हा अधिकाऱ्याला लैंगिक छळाशी संबंधित अशी माहिती लिखित स्वरूपात देण्यास सांगा;

(b) लैंगिक छळाच्या संदर्भात नोंदी आणि कामाच्या ठिकाणी तपासणी करण्यासाठी कोणत्याही अधिकाऱ्याला प्राधिकृत करा, जो ऑर्डरमध्ये निर्दिष्ट केलेल्या कालावधीत अशा तपासणीचा अहवाल त्याला सादर करेल.

(२) प्रत्येक नियुक्ता आणि जिल्हा अधिकाऱ्याने मागणीनुसार तपासणी करणाऱ्या अधिकाऱ्यासमोर त्याच्या ताब्यातील सर्व माहिती, नोंदी आणि इतर दस्तऐवज सादर करतील ज्यांचा अशा तपासणीच्या विषयाशी संबंध आहे.

26. कायद्याच्या तरतुदींचे पालन न केल्याबद्दल दंड.—(1) जिथे नियुक्ता अपयशी ठरला-

(a) कलम 4 च्या उप-कलम (1) अंतर्गत अंतर्गत समिती स्थापन करणे ;

(b) कलम 13, 14 आणि 22 अंतर्गत कारवाई करा; आणि

(c) या कायद्याच्या इतर तरतुदींचे किंवा त्याखाली केलेल्या कोणत्याही नियमांचे उल्लंघन किंवा उल्लंघन करण्याचा प्रयत्न करणे किंवा त्याचे उल्लंघन करणे,

त्याला पन्नास हजार रुपयांपर्यंतच्या दंडाची शिक्षा होईल.

(२) या कायद्यांतर्गत शिक्षापत्र गुन्हासाठी पूर्वी दोषी ठरल्यानंतर जर कोणी नियोक्ता त्यानंतर तोच गुन्हा करतो आणि दोषी ठरतो, तो यासाठी जबाबदार असेल-

(i) दुप्पट शिक्षा, जी पहिल्या दोषीवर ठोठावण्यात आली असती, त्याच गुन्हासाठी जास्तीत जास्त शिक्षेची तरतूद आहे:

परंतु, आरोपीवर ज्या गुन्हासाठी खटला चालवला जात आहे त्या गुन्हासाठी, सध्याच्या काळासाठी अंमलात असलेल्या इतर कोणत्याही कायद्यांतर्गत जास्त शिक्षा विहित केलेली असल्यास, शिक्षा देताना न्यायालयाने त्याची योग्य ती दखल घेतली पाहिजे;

(ii) त्याचा परवाना रद्द करणे किंवा पैसे काढणे, किंवा नूतनीकरण न करणे, किंवा मंजूरी किंवा नोंदणी रद्द करणे, यथास्थिती, त्याचा व्यवसाय किंवा क्रियाकलाप चालू ठेवण्यासाठी आवश्यक असलेल्या सरकार किंवा स्थानिक प्राधिकरणाद्वारे.

27. न्यायालयांद्वारे गुन्हाची दखल.- (1) पीडित महिलेने किंवा अंतर्गत समिती किंवा स्थानिक समितीने अधिकृत केलेल्या कोणत्याही व्यक्तीने केलेल्या तक्रारीशिवाय, कोणतेही न्यायालय या कायदानुसार किंवा त्याखाली बनवलेल्या कोणत्याही नियमांतर्गत दंडनीय कोणत्याही गुन्हाची दखल घेणार नाही. या निमित्त.

(२) मेट्रोपॉलिटन मॅजिस्ट्रेट किंवा प्रथम श्रेणी न्यायदंडाधिकारी यांच्यापेक्षा कनिष्ठ न्यायालय नाही या कायदान्वये दंडनीय कोणत्याही गुन्हाचा प्रयत्न करेल.

(३) या कायद्याखालील प्रत्येक गुन्हा दखलपात्र असेल.

28. इतर कोणत्याही कायद्याचा अवमान करू नये.—या कायद्याच्या तरतुदी आणि सध्या अंमलात असलेल्या इतर कोणत्याही कायद्याच्या तरतुदींचा अवमान नाही.

29. नियम बनविण्याचा योग्य सरकारचा अधिकार.—(1) केंद्र सरकार, द्वारे अधिकृत राजपत्रात अधिसूचना, या कायद्यातील तरतुदी पार पाडण्यासाठी नियम बनवणे.

(२) विशेषतः आणि पूर्वगामी शक्तीच्या सामान्यतेचा पूर्वग्रह न ठेवता, असे नियम खालील सर्व किंवा कोणत्याही बाबींसाठी तरतूद करू शकतात, म्हणजे:-

(अ) कलम 4 च्या उप-कलम (4) अंतर्गत सदस्यांना दिले जाणारे शुल्क किंवा भत्ते ;

(b) कलम 7 च्या उप-कलम (1) च्या खंड (c) अंतर्गत सदस्यांचे नामनिर्देशन ;

(c) कलम 7 च्या उप-कलम (4) अंतर्गत अध्यक्षाना आणि सदस्यांना दिले जाणारे शुल्क किंवा भत्ते ;

(d) कलम 9 च्या पोट-कलम (2) अंतर्गत तक्रार करू शकणारी व्यक्ती ;

(ई) कलम 11 च्या उप-कलम (1) अंतर्गत चौकशीची पद्धत ;

(f) कलम 11 च्या उप-कलम (2) च्या खंड (c) अंतर्गत चौकशी करण्याचे अधिकार ;

(g) कलम 12 च्या उप-कलम (1) च्या खंड (c) अंतर्गत शिफारस करण्यात येणारा दिलासा ;

(h) कलम 13 च्या उप-कलम (3) च्या खंड (i) अंतर्गत कारवाई करण्याची पद्धत ;

(i) कलम 14 च्या उप-कलम (1) आणि (2) अंतर्गत कारवाई करण्याची पद्धत ;

(j) कलम 17 अंतर्गत कारवाई करण्याची पद्धत;

(k) कलम 18 च्या पोट-कलम (1) अंतर्गत अपील करण्याची पद्धत ;

(l) कलम 19 च्या खंड (c) अंतर्गत अंतर्गत समितीच्या सदस्यांसाठी कार्यशाळा, कर्मचाऱ्यांना संवेदनशील करण्यासाठी जागरूकता कार्यक्रम आणि अभिमुखता कार्यक्रम आयोजित करण्याची पद्धत ; आणि

(m) अंतर्गत समिती आणि स्थानिकांकडून वार्षिक अहवाल तयार करण्याचा फॉर्म आणि वेळ कलम 21 च्या उपकलम (1) अंतर्गत समिती .

(३) या कायद्यांतर्गत केंद्र सरकारने बनवलेला प्रत्येक नियम संसदेच्या प्रत्येक सभागृहासमोर, ते अधिवेशन चालू असताना, एकूण तीस दिवसांच्या कालावधीसाठी, तो बनवल्यानंतर शक्य तितक्या लवकर मांडला जाईल. एक सत्र किंवा दोन किंवा अधिक सलग सत्रांमध्ये, आणि जर, सत्र संपण्यापूर्वी लगेच सत्रानंतर किंवा उपरोक्त सत्रानंतर, दोन्ही सभागृहे नियमात कोणताही फेरबदल करण्यास सहमत असतील किंवा दोन्ही सभागृहे सहमत असतील की नियम केला जाऊ नये. , नियम त्यानंतर केवळ अशा सुधारित स्वरूपात लागू होईल किंवा कोणत्याही परिस्थितीत परिणाम होणार नाही; त्यामुळे, तथापि, असा कोणताही फेरबदल किंवा रद्द करणे हे त्या नियमांतर्गत पूर्वी केलेल्या कोणत्याही गोष्टीच्या वैधतेला पूर्वग्रह न ठेवता असेल.

(४) राज्य सरकारने कलम ८ च्या पोटकलम (४) अन्वये बनवलेला कोणताही नियम , तो बनविल्यानंतर जितक्या लवकर होईल तितक्या लवकर, दोन सभागृहे असलेल्या राज्य विधानमंडळाच्या प्रत्येक सभागृहासमोर, किंवा जेथे अशा विधानमंडळात त्या सभागृहाच्या आधी एक सभागृह असते.

३०. अडचणी दूर करण्याचा अधिकार.— (१) या कायद्याच्या तरतुदी लागू करण्यात कोणतीही अडचण आल्यास, केंद्र सरकार, अधिकृत राजपत्रात प्रसिद्ध केलेल्या आदेशाद्वारे, या कायद्याच्या तरतुदींशी विसंगत नसलेल्या अशा तरतुदी करू शकेल. , अडचण दूर करण्यासाठी आवश्यक वाटेल तसे:

परंतु, दोन वर्षांचा कालावधी संपल्यानंतर या कलमाखाली असा कोणताही आदेश दिला जाणार नाही हा कायदा सुरू झाल्यापासून.

(२) या कलमांतर्गत करण्यात आलेला प्रत्येक आदेश संसदेच्या प्रत्येक सभागृहासमोर ठेवला जाईल.